

Aneta Słowik

Dolnośląska Szkoła Wyższa

Kolokwium habilitacyjne dr Alicji Czerkawskiej, Wydział Nauk Pedagogicznych, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław, 21 października 2014 r.

W dniu 21 października 2014 roku na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych DSW odbyło się kolokwium habilitacyjne dr Alicji Czerkawskiej. Recenzentami w tym przewodzie byli: prof. zw. dr hab. Olga Czerniawska z Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, prof. SWPS dr hab. Katarzyna Popiołek ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Katowicach, prof. DSW dr hab. Elżbieta Siarkiewicz z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu i prof. zw. dr hab. Piotr Oleś z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Posiedzeniu Rady Wydziału przewodniczyła dziekan prof. DSW dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz. Doktor Alicja Czerkawska jest pracownikiem tego wydziału. Habilitantka jest także członkiem założycielem oraz prezesem Naukowego Towarzystwa Poradowniczego. Jej dorobek naukowy dotyczy przede wszystkim problematyki poradnictwa. Na ten temat przygotowała dysertację doktorską pod opieką prof. DSW dr hab. Bożeny Wojtasik oraz opublikowała kilka prac: autorską monografię, którą jest książka habilitacyjna pod tytułem *Poradnictwo egzystencjalne* (Wydawnictwo Naukowe DSW, Wrocław 2013); książkę współautorską, napisaną z Andrzejem Czerkawskim pt. *Etyczny wymiar poradnictwa zawodowego* (Biblioteka Doradcy Zawodowego, KOWEziU, Warszawa 2005); oraz pracę zbiorową wydaną pod Jej redakcją *Podstawy pomocy psychologiczno-pedagogicznej – skrypt dla studentów pracy socjalnej* (Wydawnictwo Naukowe DSW, Wrocław, 2009). Ponadto dr Czerkawska jest autorką kilkunastu rozdziałów w monografiach oraz artykułów w recenzowanych czasopiśmie naukowych. W środowisku akademickim jest również znana jako kwalifikowana, legitymująca się odpowiednim dyplomem terapeutka i doradczyni egzystencjalna, pracująca programem NEST (*New Experience for Survivors of Trauma – Group Counselling Programme*). Rada Wydziału rozpatrując dorobek habilitantki oraz jego recenzje, przyjęła w głosowaniu tajnym Jej odpowiedzi na pytania i dopuściła do wykładu habilitacyjnego. Z zaproponowanych przez dr Czerkawską tematów wykładu wybrano „Rodzaje granic w poradnictwie”. Wykład ten może

być potraktowany jako oryginalny wkład w rozważania poradownicze, ponieważ habilitantka przedstawiła w nim autorską propozycję zdefiniowania granic:

- ▶ Granica jako linia wyznaczająca odrębność poradnictwa od innych zjawisk istniejących w świecie, która jednocześnie wskazuje zasięg i zakres poradnictwa. Aby ją określić – zdaniem habilitantki – należy postawić następujące pytania: co jest poradnictwem, co nim nie jest, co stanowi istotę poradnictwa, co z poradnictwem graniczy (sąsiaduje)? Doktor Czerkawska dodała, że poradnictwo bywa mylone z psychoterapią, doradztwem, pomocą duchową (religijną), mediacją, coachingiem, mentoringiem.
- ▶ Granica jako linia oddzielająca poszczególne rodzaje i formy poradnictwa. Habilitantka zwróciła uwagę, że możemy zapytać o rodzaje poradnictwa, a także o charakterystykę tych poszczególnych rodzajów, zasugerowała potrzebę podejmowania refleksji nad formami realizacji poradnictwa i nad ich strukturą.
- ▶ Granicę może stanowić poziom możliwości i ograniczeń psychicznych oraz fizycznych osoby radzącej się i doradcy, ujawniany w sytuacji poradniczej i mierzony w skali od minimum do maksimum zaangażowania we współpracę.

Habilitantka przywołała również możliwość dokonania innego podziału, który w poradnictwie uwzględniałby granice fizyczne i symboliczne. Do pierwszej kategorii zaliczyła:

- ▶ Czas, a z nim związane poradnictwo bezpośrednie, dziejące się w czasie rzeczywistym „tu i teraz” i poradnictwo pośrednie, odroczone w czasie, na co zwróciła uwagę Bożena Wojtasik;
- ▶ Przestrzeń fizyczną, a z nią związane poradnictwo bezpośrednie (tzw. twarzą w twarz) i poradnictwo na odległość – poradnictwo zapośredniczone przez media. Terminy te zostały wprowadzone do poradownictwa przez Bożenę Wojtasik, Darię Zielińską-Pękał i Edytę Zierkiewicz;
- ▶ Cieleśność, a z nim związaną odrębność fizyczną i określoną aranżację przestrzeni, zapewniającą lub łamiącą zasadę zachowania osobistej przestrzeni podmiotów uczestniczących w sytuacji poradniczej.

Zdaniem dr Czerkawskiej kategorię granic symbolicznych w świecie społecznym tworzy kultura, czyli: język, ludzka mentalność, wierzenia, systemy wartości, normy społeczne, wzory zachowań, zwyczaje, obrzędy, sztuka, wiedza itp. Dodała, że te rodzaje granic, które mają głównie charakter symboliczny, identyfikują pierwotne lub wtórne znaczenia idei (bytów kulturowych), tworzonych, reprodukowanych i redefiniowanych w świecie społecznym i jednostkowym. Nadawane im znaczenia prowadzą do rozumienia, charakteryzowania i przedstawiania zjawisk zewnętrznych oraz do możliwości samourzeczywistnienia się jednostki. Granicę symboliczną w poradnictwie stanowi umowny, ustalony społecznie lub narzucony przez jednostkę punkt odniesienia (skojarzenie, zamysł, argument, zespół przekonań, motyw, intencja, odczucie, poczucie, doświadczenie), który jest źródłem

wyodrębnienia poszukiwanego przez nią rodzaju i/lub określenia obszaru poradnictwa, jego rozumienia i interpretacji, bądź też jest impulsem do ujawnienia przez jednostkę poziomu własnych możliwości i ograniczeń w sytuacji poradniczej. W dalszej części wykładu habilitantka podała dwa przykłady podziału granic odmiennie dostrzeganych w poradnictwie rozumianym jako zjawisko społeczne bądź jako relacja pomocowa. Do poradnictwa jako zjawiska społecznego odnoszą się podziały jego granic wyznaczające: poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne; poradnictwo medyczne; poradnictwo formalne (specjalistyczne) – nieformalne (nie-specjalistyczne); poradnictwo dyrektywne – dialogowe – liberalne; poradnictwo życia; poradnictwo biodromalne; poradnictwo biograficzne; poradnictwo narracyjne; poradnictwo rodzinne; poradnictwo zawodowe, poradnictwo kariery, poradnictwo edukacyjno-zawodowe; poradnictwo zapośredniczone; poradnictwo na progu; poradnictwo egzystencjalne. Mówiąc zaś o poradnictwie jako międzyosobowej relacji, można zastosować podziały granic na: granice odtwarzania świata zewnętrznego; granice rekonstruowania historii życia; granice wykorzystywania zastępczych doświadczeń; granice zrozumienia i porozumienia; granice intymności; granice zaufania; granice zaangażowania; granice ingerencji w ludzką psychikę; granice transgresji; granice podatności na wpływ; granice wytrzymałości psychicznej; granice adaptacji do zmiany; granice skuteczności/efektywności; granice kompetencji (wiedzy, umiejętności); granice przewidywalności procesu poradniczego; granice elastyczności myślenia i działania; granice znajomości własnych granic (możliwości dysponowania nimi). Wszystkie one wymagałyby odrębnego omówienia i dodatkowych klasyfikacji. Kończąc wykład, habilitantka podkreśliła, że w literaturze poradniczej i psychoterapeutycznej kwestie granic są rzadko podejmowane. Zazwyczaj pisze się o nich pośrednio, włączając te treści pomiędzy inne zagadnienia. Dodała przy tym, że nie spotkała takich publikacji z zakresu poradnictwa, które byłyby poświęcone wyłącznie tej problematyce. Tylko w literaturze psychologicznej znalazła kilka opracowań dotyczących granic osobistych.

Kolejna część kolokwium habilitacyjnego była poświęcona odpowiedziom na pytania zadawane indywidualnie przez recenzentów i członków Rady Wydziału. Habilitantka z dużym znanstwem udzielała odpowiedzi i wyjaśniała kwestie problematyczne. Rada Wydziału Nauk Pedagogicznych Dolnośląskiej Szkoły Wyższej przyjęła w całości kolokwium habilitacyjne i podjęła uchwałę, na mocy obowiązujących przepisów prawnych, o nadaniu stopnia doktora habilitowanego dr Alicji Czerkawskiej w dziedzinie: nauki społeczne w dyscyplinie pedagogika. Decyzja ta była potwierdzeniem uznania poziomu wiedzy i osiągnięć zawodowych habilitantki. Zatem w gronie polskich poradniców mamy kolejnego doktora habilitowanego.

Pani Profesor gratulujemy i czekamy na kolejne artykuły i książki.